

AGNES von KRUSENSTJERNA

Nyårsförlovning

Ur Delat rum på Kammakaregatan (1933)

5

Ett rum kan sluta sina fyra väggar omkring en på ett särskilt sätt, så att man tycker att man inte kan komma ifrån det. När den första grå dagern glider in genom gardinspringorna, bli väggarna ibland lika tjocka fängelsemurar, mot vilka all
10 suckan och alla förtvivlade knytnävsslag ska obarmhärtigt störta tillbaka. En råttfälla också, som listigt stängt in den lilla musen, som nu kilar i buren. Eller en korg med lock på, som svingar runt i rymden med ett levande väsen inom sig.

Detta låg Sanna Stråle och tänkte på. Hon knöt sina
15 smala fingrar över det broderade lakanet och stirrade upp i taket.

Det var dag igen. Hon skulle strax stiga upp och klä på sig. Kläderna låg ju där på stolen. Klänningen hängde på sin hängare. Men rummet gav henne en känsla av förlamning.

20 Hon smålog lite åt sin dumma rädsla. En dag som andra dagar! En morgon som andra morgnar!

Nej, nu visste hon vad det var. Hon kände det på fingret. En ring. I går hade hon förlovat sig. Hennes förlovning hade eklaterats. Nu visste hon, varifrån känslan av förlamning
25 kom. Hon hade drömt, och trasor av den sönderrivna drömmen fladdrade framför henne bara hon slöt ögonen.

Det hade varit en sängkammare i drömmen. Och två engelska järnsängar stod bredvid varandra, och det äkta paret sov sida vid sida. Det var då hon vaknat förlamad. Ett liv i
30 samma rum! Åratal av lugna andetag som visslade och susade

genom luften, alltmer i samma takt. Två par ögon som slogs upp, två kroppar, ljumma efter nattens sömn, två stolar med kläder som lagts av kvällen förut. Ett rum, äktenskapets sängkammare, som vädrades varje morgon och ändå aldrig kunde bli fritt från en viss unken luft.

Sanna kröp ihop, gjorde sig liten i bädden. Bättre att vara ensam. Utan Verner. Han var så lugn. Så god. Så vansinnigt tyngande god. Hans flata ansikte med en panna som liksom sjönk inåt mot hjärnan, hans knubbiga tafatta händer, hans lilla mage, som västen hade besvär att sträcka sig över – allt talade om en självsäker godhet som ingen okynnig styrka kunde bräcka igenom.

Om han hade varit gammal, hade Sanna förstått honom bättre. Men han var endast trettio år. En åldring på trettio år!

Sanna fnyste till. Här låg hon och blev elak bara av att tänka på honom.

Varför skulle hon då gifta sig? I detsamma knackade hennes mor på dörren och ropade att det var tid att stiga upp. Och knackningen kom som ett svar på Sannas tysta fråga. Det var modern, änkan efter hennes far, som av allt hjärta önskat denne präktige man för Sanna. Och Sanna hade givit efter – som alltid. Precis som när hon var liten och modern hade trugat henne att äta havregrynsgröt som hon avskydde.

Verner var havregrynsgröten nu:

”Se här! Ta skeden i vackra handen! En sked för mamma – en för ...”

Sanna sprang upp ur bädden. Rullgardinen for i luften med en liten smäll. Och så blev Sanna stående, nyfiket stirrande in i den ovala spegeln, mötande sin egen blick med en liten spefull undran.

”Jag – jag! Detta är jag!”

En rufsig kastanjebrun lugg ned i pannan, blå ögon,
mjuka läppar, en trubbig näsa.

”Jag! Sanna!”

Hon lutade sig närmare glaset. Hon tyckte att hon hade
5 en fläck i pannan efter hans kyss i går kväll. Hon gned med
handen mot sin vita panna, som man gör när man slagit sig
och fått en bula. Ögonen i spegeln mörknade, blev djupa som
om de varit brunnar, vilkas botten ej kan skönjas.

”Jag! Sanna!”

10 Ansiktet – hennes ansikte. Hon böjde sig längre fram.
Hon önskade att hon kunnat sjunka in i spegeln, bli till en
tavla med spegelns ovala mahognyram omkring. Kunde
sådant hända?

Kanske. Och i plötsligt flickaktigt övermod tänkte hon:

15 Allt kan hända.

Vid frukostbordet satt Sanna med nedslagna ögon
mittemot sin mor. Det stod en blomvas på hennes plats. En
hop slokande liljekonvaljer som hon fått av fästmannen i går
kväll. Hon tyckte att de luktade som sängkammaren i
20 drömmen. Kvalmigt.

Men när Sanna gått nedför trappan, sken solen som den
ska skina i början av ett nytt år. Slösande, görande allt till
guld under sitt eget gyllene glitter. Det hade snöat lite under
natten, och ett tunt snölager låg över den frusna trottoaren.

25 I parken hade barnens skor slitit upp en kana. Den var
blåglänsande och lockande. Och innan Sanna riktigt tänkt sig
för, hade hon rutschat ut på den. Det ena benet framför det
andra – ett långt hisnande glidande som kom den kalla luften
att vina om hennes kinder.

30 Strax efteråt skämdes hon lite. Men hon hade blivit livad
av den starka farten. När hon sedan promenerade vidare,

hade hennes kropp fått en vaggande rytm, som när man åker skridsko på blank is.

Vad skulle hon göra? Det var en tyngd, morgonens tyngd, som hon måste bli av med. Hon hade lust att slå en
5 lång kana in till Verners kontorsrum, där han satt som chef, medan hans far generalkonsuln var bortrest. Ja, han passade till chef. Han var så klok, så – o! Sanna visste att den unge direktör Verner Mattsson inte tyckte om besök under kontorstiden. Pass på! Här fanns något för hennes oroliga
10 och uppstudsiga ande.

Hon skulle marschera upp till honom, gå genom det yttre rummet, där de trogna slavarn satt hukade över sina sifferkolumner, granskande dem med närsynta och svidande ögon. Han skulle tycka illa om det, Verner. Pytt! Då fick han
15 väl slå upp förlovningen.

Sanna tvärstannade. Muffen, den nya vita hon fått till julklapp, höll hon fundersamt för näsan. Skulle den kloke och gode Verner vara i stånd att slå upp förlovningen? Då måste det också åstadkommas någon orsak därtill – ett starkt
20 missnöje med henne, Sanna, till exempel!

Hon tittade upp och mötte sin bild i den stora spegeln i en parfymbutiks fönster. Över rader av flakonger och pudraskar och koketta rosafärgade pudervippor mötte hon åter sitt ansikte liksom förut när hon stigit upp på morgonen.
25 Hon såg en odygdig blick i de blå ögonen blixtra som en ny sorts ljusreklam över flärden i fönstret. Det var något märkvärdigt med denna andra Sanna i spegelglaset. En tvillingsyster till henne själv som med uppmärksamma ögon följde allt vad hon företog sig. En tvillingsyster som i öm
30 kärlek klätt sig på samma sätt som Sanna, i pälskrage vars strån kittlade kinderna, med en hatt kokett neddragen på

sidan, med den lilla runda muffen som en lustig leksak i handen.

Sanna såg att tvillingsystemen där inne i fönstret fattat samma beslut som hon själv: att störa Verners ro.

5 Hon tyckte att puderaskarna lyfte litet på sina lock, skrattande ett skärt skratt åt detta beslut, så att deras lätta mjöl flög omkring i luften.

10 Sanna öppnade försiktigt kontorets dörr med den breda skinande mässingsskylten. Ja, där satt slaverna alldeles som hon föreställt sig dem nyss. Solskenet därutifrån nådde inte in hit. Här var skymning – en skymning av bläck och siffror och suckande andetag.

15 Med näsan käckt i vädret och händerna i muffen gick Sanna förbi pulpeterna. Nära dörren till chefens rum hejdades hon av en liten mager gråhårsman, som tycktes vrida händerna.

– Chefen tar inte emot, pep han.

Sanna gav honom en glad blick.

20 – Jag är ju hans fästmö, sade hon och log så att skrattpöarna i hennes kinder sprack ut som knopparna på en ros.

Och då hörde hon liksom knator som knakade. Det var slaverna som lyfte på huvudena och betraktade henne i slö undran. Chefens fästmö!

25 Gråhårsmannen gled upp till sin pulpet igen. Vägen var fri.

Jag önskar jag kunde bjuda er på något skojigt, tänkte Sanna ledsen.

30 Så steg hon in genom den heliga dörren. Hon stängde den med en liten smäll bakom sig.

Verner framme vid skrivbordet vände inte ens på huvudet.

– Är herr Jonsson redan färdig? sade hans röst.

Hans röst hade en knäppig klang som ett kassaskrin, när
5 locket slås upp. Då smög Sanna sig fram runt skrivbordet.

– Titta, det är jag! sade hon och stod där framför honom med tindrande ögon.

När man väntat en Jonsson med korrekta uppgifter om sista prisläget på kaffemarknaden, är man kanske inte så glad
10 åt en Sanna med tindrande ögon och muffen upplyft i vädret som en snöboll. Verner var det i varje fall inte. Han sjönk tillbaka i skrivbordsstolen, höll sig fast i dess breda karmar och stirrade på uppenbarelsen.

– Blev du så rädd? skrattade Sanna.

15 – Sch! Jag blev visst inte rädd, svarade Verner strävt.

Han såg sig oroligt omkring. Hon passade inte här. Hennes snöiga skor hade redan satt märken på den välborstade mattan. Och hon visste ju ... Han hade ju sagt att han inte fick störas under arbetstiden. Han lade otåligt
20 handen på bordet. Vänstra handen. Sanna, som nu tagit av sig handskarna, slog sig vårdslöst ned i en stol. Deras nya förlovningsringar glänste matt och olycksbådande i rummets dämpade dager.

– Vad ville du? frågade Verner med ett försök till
25 artighet.

– Asch! Ingenting särskilt, svarade Sanna gäspande.

Detta var oerhört. Hon kom hit! Och det var inte något som tvingat henne därtill! Hennes mor låg inte dödssjuk. Hon hade inte fått någon underrättelse, som hon strax
30 personligen måste meddela honom. Hon bara kom – som ... som om hon gått in på ett konditori. Och nu – och sedan?

Skulle hon bli sittande här mitt på blanka förmiddagen,
medan han hade bråttom?

Nu rev hon av sig hatten. Luggen föll ned i pannan. Hon
steg upp och gick fram till spegeln, kammade sig välbehagligt,
5 pudrade den lilla näsan.

Det var en helt liten spegel som stod på en hylla. Den
återgav en del av rummet, som verkade blackt och tråkigt
med allt i sådan ordning. Sanna uppfattade en bit av Verners
sluttande panna. Denna panna såg ond ut. Hon nickade
10 småförnumstigt mot sin tvillingsyster: Vad ska vi nu göra?

Hon svängde åter runt.

– Kom med ut och promenera, Verner, sade hon
muntert. Du anar inte så vackert det är ute.

– Ut? Nej. Jag har tyvärr inte tid.

15 Han slog upp en av sina tjocka böcker och skrev en
anteckning på ett blad för att visa hur upptagen han var. Hon
såg på honom med trutande mun. Detta var alltså Verner på
kontoret och kanske Verner i sängkammaren också. I går när
han tackade för maten vid middagen hade han hållit ett
20 riktigt fint litet tal, och mamma hade fått tårar i ögonen. Pu,
den Verner!

– Då går jag då.

Hon stod och vägde på benen som en skolflicka. Då steg
Verner upp och drog henne till sig. Han kysste henne ömt och
25 gott, väl av glädje för att hon verkligen beslöt sig för att gå.
Sanna förstod det. Hon återgäldade inte hans kyss. Men hon
önskade att kontorspersonalen hade sett chefen nu. Det
skulle varit som en liten glädje för dem.

Då ringde det i telefonen. Verner sträckte ut handen.
30 Men Sanna var snabbare än han. Hon ryckte till sig luren och
skrek hallå med sin flickaktiga, gälla röst. Någon talade en

lång ramsa i hennes öra. Det var fråga om en leverans. Det förstod hon.

– Vi har inte tid med er! skrek Sanna plötsligt tillbaka. Aldrig i livet har vi tid!

5 Och så ringde hon av. Nu hade hon gjort det förskräckliga. Och det hade varit gjort på en sekund.

Det svällde en liten tjock åder vid Verners tinning. Han drog ned västen över magen.

10 Spegeln på hyllan återgav med ett sorgset leende de två människorna i rummet.

Skulle många vreda ord nu växlas? Kanske rummet genljuda av slag i bordet?

Men sådan var inte Verner, den gode Verner. Han rätade värdigt på sig.

15 – Du har berett mig en missräkning, Sanna, sade han långsamt.

Och orden svällde som tjocka siffror mellan hans läppar.

– Du menar den där leveransen de pratade om i telefonen? antydde Sanna. Du kan ju ringa upp dem igen.

20 – Jag menar inte leveransen, sade Verner, och ådern vid tinningen var en liten giftig orm. Jag menar dig. Hur ska ett äktenskap kunna bli lyckligt mellan oss? Jag bara frågar.

Där var det. Ville han slå upp nu genast? Sannas hjärta hoppade av förväntan.

25 – Du tycker att jag inte passar för dig?

Hon lekte med sitt ringprydda finger på bordet. Om hon själv bröt förlovningen, skulle hon aldrig bli fri från moderns förebråelser. Verner skulle kunna göra det på ett fint sätt, så att modern sedan skulle lasta skulden på honom. Ty sådan

30 var han också. Finkänslig. Så sympatisk!

Och när hon tänkte detta, stack det till i henne, som om det hon nu givit sig in i – föresatsen att få Verner ond – ändå gjorde henne ett grand illa.

Men nu sade han det:

5 – Jag tror inte att det kommer att gå.

Hon förstod att det var tungt för honom att säga det. Som om han bestämt sig för en vara och så upptäckt att han kommer att förlora på den.

– Adjö då!

10 Hon gick mot dörren, inte så karskt som nyss. Hon stängde den sakta efter sig. Det knakade åter som av gamla knotor, då hon passerade kontoret. Men hon såg inte blickarna som följde henne.

Sanna hade varit borta på middag hos en väninna. Hon
15 hade varit uppsluppen och glad, fast besluten att glömma händelsen med Verner på kontoret på förmiddagen.

Hon smög sig in i sitt rum genom den mörka våningen och tände ljuset över spegeln. Där var hon igen, Sannas tvillingsyster, klädd i ljusgrön sidenklänning med spetskrage
20 och höga spetsmanschetter. Hon hade druckit vin. Hennes ansikte var rodnande och hett – ögonen glänste feberaktigt.

– Lycka till! mumlade hon mot spegeln och höjde armarna över huvudet. Jag blir fri, lilla syster. Jag blir nog fri.

Och i ljusskenet tycktes rummet ha blivit större.

25 Väggarna var inte längre fängelsemurar eller gallret kring en råttfälla. Skuggorna slog hål i väggarna, drev sitt spel med dem, så att de vidgades elastiskt och kröp upp mot taket som också höjde sig mot rymden.

Det hade varit stjärnor på himlen i kväll.

30 Stora, brinnande, klara stjärnor ...

II.

När Sanna tagit på sig sin pyjamas, ringde det i telefonen i tamburen. Hon rusade ut.

5 – Hallå!

Det var Verners röst.

– Sanna!

– Ja.

– Jag ångrar mig så. Jag måste säga dig det, lilla barn.

10 Jag var på dåligt humör i förmiddags. Vi sätter ju så
uppriktigt värde på varandra. Vårt förhållande till varandra
är ju så gediget. Jag kan inte mista dig.

Sanna stod tyst en lång, lång minut.

– Hör du mig, Sanna? kom det oroligt från Verner.

15 – Ja.

– God natt då. Jag får väl träffa dig i morgon.

– Ja – ja visst!

Sanna lade långsamt på luren.

20 När hon gick förbi sin mors dörr, stack modern ut sitt
huvud.

– Vad var det, Sanna?

– Det var bara Verner.

Och då såg hon sin mor le ett belåtet mysande leende.

25 Sanna släckte lampan och kröp långt in i sängen. I
morgon skulle han komma igen. I morgon och alla dagar!
Varför kunde man inte rycka av en kedja, när den börjat sno
sig omkring en?

Om hon nu åter tände, skulle hon inte i spegelglasets
mystiska djup sett sin tvillingsyster med ett besviket ansikte
30 och ögonen fyllda av tårar?

Därför vågade hon inte tända.